

Ilmoitus Valtiokonttorille sidosyksikkösopimusten jatkamisesta

KHALL 14.09.2026

248/02.08.00/2026

Valmistelija

Talousjohtaja

Hankintalain muutokset tulivat voimaan 18.6.2026. Hankintayksikön tulee irtisanoa osakeyhtiömuotoisen sidosyksikkönsä kanssa ennen lain voimaantuloa tekemänsä sopimus päättymään 30.6.2027 mennessä, jos hankintalain 15 §:n 2 momentissa säädetty edellytys sidosyksikön käytölle ei täyty.

Uuteen lakiin on kirjattu vähimmäisomistus yhtiössä.

Sidosyksikkösääntely (in-house -yhtiöt) vähimmäisomistus:

Osakeyhtiömuotoisen sidosyksikön eli in-house -yhtiön käytölle ilman kilpailuttamista edellytetään jatkossa hankintayksiköltä vähintään 10 prosentin suoraa omistusosuutta yhtiöstä. Vetelin kunta on vähemmistöomistajana seuraavissa kilpailutusvelvoitteen piiriin kuuluvissa yhtiöissä:

Työplus Yhtiöt Oy

Vetelin kunnan omistusosuus työterveyspalvelut tuottavassa yhtiössä on 3,1 %. Hankintalain muutoksen seurauksena nykyistä Työplus Yhtiöt Oy:n omistusrakennetta ei ole mahdollista sellaisenaan jatkaa, koska nykyisten omistajien määrä ja hankintalain edellyttämä vähimmäisomistusosuus on otettava huomioon. Nykyinen kahden maakunnan alueella toimivien kuntien, koulutuskuntayhtymän ja hyvinvointialueen yhteisesti omistama inhouse-yhtiö palvelee laajaa omistajajoukkoa (14 omistajaa), eikä vaadittua 10 prosentin vähimmäisomistusosuutta ole mahdollista kohdentaa kaikille nykyisille omistajille. Tästä syystä omistajien on arvioitava vaihtoehtoisia ratkaisuja työterveyspalvelujen järjestämiseksi myös tulevaisuudessa inhouse-mallia hyödyntäen. Hankintalain siirtymäaika ei mahdollista työnantajana Työplus Yhtiöt Oy:n omistajille mahdollisuutta turvata lakisääteisenä järjestettävän työterveyspalvelun järjestämistä alueellaan. Sidosyksikkösopimuksen päättäminen ennen korvaavan ratkaisun valmistuvista vaarantaisi työterveyspalvelujen saatavuuden ja laadun alueella. Tämä muodostaa yleiseen etuun liittyvän pakottavan syyn siirtymäajan jatkamiselle.

Useiden omistajaorganisaatioiden alueella ei ole tosiasiallisesti saatavilla maantieteellisesti lähellä sijaitsevaa työterveyspalvelua, joka vastaisi nykyisen palvelutuotannon laajuutta, saavutettavuutta ja toimintamallia. Nykyinen inhouse-ratkaisu on mahdollistanut palvelujen kustannustehokkaan tuottamisen lähellä asiakkaita sekä turvannut palvelujen jatkuvuuden koko toiminta-alueella. Omistajat ovat tämän vuoksi päättäneet yhteistyössä toteuttaa markkinakartoituksen sekä selvittää mahdollisuudet uuden hankintalain vaatimukset täyttävän inhouse-yhtiöratkaisun perustamiseen. Selvitystyö edellyttää omistajien yhteistä valmistelua, juridisten ja taloudellisten vaikutusten arviointia, vaihtoehtoisten omistus- ja hallintomallien tarkastelua sekä päätöksentekoa useissa eri organisaatioissa. Näiden toimenpiteiden toteuttaminen hallitusti ei ole mahdollista nykyisen siirtymäajan puitteissa, minkä vuoksi lisäaika on perusteltu palvelujen jatkuvuuden, alueellisen

saatavuuden ja julkisten varojen tarkoituksenmukaisen käytön turvaamiseksi.

Työterveyshuollon palveluiden järjestäminen Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan alueella perustuu pitkään rakennettuun palveluverkkoon, henkilöstön paikalliseen saatavuuteen sekä työnantajien, hyvinvointialueen ja työterveyshuollon välisiin vakiintuneisiin yhteistyömalleihin. Mikäli sidosyksikköjärjestelyn päätyminen toteutettaisiin nopeutetussa aikataulussa ilman siirtymäaikaa, olisi olemassa riski työterveyspalvelujen saatavuuden heikkenemisestä erityisesti pienemmissä kunnissa ja maaseutualueilla. Tämä voisi johtaa palvelujen alueelliseen eriarvoistumiseen ja vaikeuttaa alueen julkishallinnon työnantajien lakisääteisten työterveyshuoltopalvelujen järjestämistä. Palvelut halutaan edelleen järjestää omaa inhouse-yhtiötä hyödyntäen. Työplus Yhtiöt Oy:n omistajilla on lain suoma oikeus järjestää palvelunsa omistamansa inhouse-yhtiön kautta. Lyhyellä siirtymäajalla voimaan astuva uusi hankintalaki on ristiriidassa tämän oikeuden kanssa. Nykyisin yhteisesti omistetusta inhouse-yhtiöstä vaadittua 10 %:a osakekannasta ei riitä kaikille nykyisille omistajille.

Nopea rakenteellinen muutos voisi aiheuttaa merkittäviä taloudellisia riskejä sekä hankintayksiköille että Työplus Yhtiöt Oy:n työntekijöille. Nykyinen sidosyksikkö on yli 20 vuoden aikana rakennettu kustannustehokas julkisesti omistettu yhtiö. Nopeutetussa aikataulussa toteutettavat järjestelyt voisivat johtaa päällekkäisiin kustannuksiin, kilpailutusprosesseihin sekä väliaikaisiin ratkaisuihin, jotka eivät olisi julkisten varojen tarkoituksenmukaisen ja taloudellisen käytön näkökulmasta perusteltuja. Työterveysyhtiön toiminta on vahvasti lakisääteistä erityisasiantuntemusta ja riittävää henkilöstöresurssia vaativa kokonaisuus, eikä uuden sidosyksikön perustaminen hankintalain siirtymäajan puitteissa ole mahdollista. Palvelujen kilpailuttaminen, järjestelyjen uudelleen rakentaminen sekä mahdolliset henkilöstömuutokset voisivat lisätä kustannuksia ja aiheuttaa epävarmuutta palvelutuotantoon. Siirtymäaika mahdollistaisi hallitun valmistautumisen sekä kustannustehokkaan ratkaisun löytämisen ilman palvelukatkosten riskiä.

Ab Ekorosk Oy

Vetelin kunnan omistusosuus jätehuolto- ja kierrätyspalvelut tuottavassa yhtiössä on 3,0 %. Poliittinen tahtotila hankintalain osalta on, että jätehuolto-yhtiöt ovat 10 %:n sidosyksikkövaatimuksen ulkopuolella, mutta asiaa ei ole vielä säädetty hankintalaissa. Tämän takia kunnan on syytä hakea sidosyksikkösopimuksen jatkamista Ab Ekorosk Oy:n osalta. Kunnan vastuulla oleva jätehuolto on lakisääteinen välttämättömyyspalvelu ja osa yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria. Sen on toimittava kaikkina aikoina ja kaikissa kunnissa. Kaikki muutokset vuosikymmenten aikana kuntien yhteistyössä rakennetun jätehuollon infrastruktuurin osalta vaativat merkittävästi enemmän aikaa kuin hankintalain muutos ilman jatkoaikaa mahdollistaa.

Tiera Oy

Vetelin kunnan omistusosuus valmiiksi kilpailutettuja sekä tuotteistettuja ICT-palveluita, laitteita ja digiratkaisuja omistaja-asiakkaille tuottavassa Tiera Oy:ssä on 0,11 %. Sopimuksen kattamat ICT-palvelut ovat kriittisiä kunnan toiminnalle, tietoturvalle ja lakisääteisille palveluille. Kiireinen muutos kasvattaisi häiriöiden riskiä. Korvaaminen edellyttää valmistelua, kilpailutuksia, käyttöönottoja ja hallittuja siirtoja. Pidempi aika mahdollistaa

investointien ja muutoskustannusten suunnittelun sekä jaksottamisen usealle vuodelle. Mm. em. syistä aiheutuu kohtuuttomia seurauksia ja merkittäviä taloudellisia riskejä, jos sopimusta ei voida hyödyntää.

Uudessa laissa on mahdollisuus sopimusjoustoille tilanteissa, joissa voisi muodostua kohtuuttomia tilanteita. Porrastettu voimaantulo antaa aikaa toiminnan sopeuttamiseen, omistusosuuksien kasvattamiseen ja kilpailutusten valmistamiseen.

Jos sopimuksen ennenaikaisesta päättämisestä aiheutuu hankintayksiköille kohtuuttomia seurauksia tai sopimuksen irtisanomiseen liittyy merkittäviä taloudellisia tai muita riskejä, hankintayksikkö voi hyödyntää olemassa olevia sidosyksikkönsä kanssa tekemiään sopimuksia 30.6.2030 saakka.

Hankintayksikön tulee tehdä Valtiokonttorille ilmoitus tällaisista sopimuksista viimeistään 30.9.2026.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Kellokoski-Kari Eija

Päätösehdotus

Kunnanhallitus valtuuttaa kunnanjohtajan ja talousjohtajan jättämään sidosyksikkösopimusten jatkoilmoitukset Työplus Yhtiöt Oy:n, Ab Ekorosk Oy:n ja Tiera Oy:n osalta määräaikaan mennessä.

Päätös
